

ESITYS TOIVETAKSI MALLIN KÄYTTÖÖNOTOSTA VPL-SHL KULJETUKSISSA SATAKUNNAN HYVINVOINTIALUEELLA

Vammaisneuvoston liikkuvan tuen työryhmä

Toivetaksimallissa puhutaan nimenomaan vammaispalvelujen ja sosiaalihuoltolain mukaisista kuljetuspalveluista, koskee ns. sote-kyytejä.

Toivetaksi on siis eri kuin vakiotaksi, jonka käyttö edellyttää terveydellisiä tai muita vakavia perusteita.

Toivetaksi tarkoittaa sitä, että voit itse sopia kyydistä etukäteen haluamasi tutun autoilijan kanssa ja tilata sitten kyydin välityskeskuksesta kautta kyseisen auton numerolla.

Sitä käytetään Kelan ja hyvinvointialueiden (sote-) kuljetuspalveluissa, ja se auttaa saamaan kyydin varsinkin vaikeina ajankohtina, kuten iltaisin, öisin, viikonloppuisin tai syrjäseudulla, ja takaa sen turvallisen tutun kuljettajan asiakkaille, jonka kanssa uskaltaa liikkua.

Ero vakiotaksiin: Toivetaksi ei ole sama asia kuin virallinen vakiotaksi, johon tarvitaan ne terveydelliset perustelut ja jossa on aina sama pysyvä kuljettaja ja kuljettaja soittaa kyydit asiakkaalle, vaan toivetaksi toimii tapauskohtaisesti sopimalla kyydistä kuljettajan kanssa ja asiakas itse soittaa välityskeskuksesta kyydin auton numerolla.

Tällä hetkellä käytössä Varha, Keski-suomi, Pohjois-Savo ja Kanta-Häme alueilla.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on:

1) vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä

2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista

3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Liikkuva tuki on osa vammaispalvelulain säättämiä palveluja yllä mainittuihin tavoitteisiin pyrkimiseksi ja pääsemiseksi.

Valitessaan liikkumisen tuen toteuttamistapaa hyvinvointialue ei voi rajoittaa vammaisen henkilön yksilöllistä oikeutta saada hänelle sopivia palveluja ja tukitoimia. Viranhaltijan on varmistuttava liikkumisen tukea järjestettäessä, että kyseessä olevan vammaisen

henkilön yksilölliset tarpeet liikkumiseen toteutuvat. Lisäksi on varmistettava, että valitut toteuttamistavat soveltuvat yksittäiselle palveluun oikeutetulle henkilölle. (Vammaispalvelulaki 29 §)

Kysymys kuuluukin: Miten toivetaksioikeus, joka palvelisi asiakkaan tarpeita ja toiveita ylivoimaisesti nykyistä paremmin, olisi hyvinvointialueen kannalta huonompi tai vähemmän kannatettava ratkaisu kuin nykyinen käytäntö?

Kustannusvertailut ovat haasteellisia siitä syystä, että kotoa ulospääsy on lain mukaan jokaisen perustarve ja oikeus, eritoten vammaisten ja sairaiden, eikä sen olettamuksellisesti pidä tuoda säästöjä. Kustannusvertailuista puhuminen sisältää ajatuksen, että säästöä pitää tulla ja näin vammaisten ja sairaiden perustarve eikä oikeudet eivät toteudu taloudellisista syistä.

Alla palvelujen käyttäjien kokemukset ja esille tulleet pääkohdat aiheuttavat tällä hetkellä kohtuuttomia vaikeuksia ja hankaloittavat merkittävästi kuljetuspalvelujen turvallista ja tarkoituksenmukaista käyttöä tai estävät sen jopa kokonaan. Ongelmana on, että:

- lyhyet kyydit eivät toteudu edelleenkään
- epävarmuus paluukyydin saamisesta
- ilta ja viikonloppu kyytejä ei saa edelleenkään syrjäseuduilla, kun ei ole enää päivystysvelvollisuutta
- turvallisuuspuutteet; pyörätuolin ja turvavöiden kiinnitykset puutteellisia, tai parit inva-auton kyydissä ei kunnolla kiinni, vaan pääsevät liikkumaan kyydin aikana, ei saa pyörätuolia kiinni molemmilta puolilta, kun parit kyydissä keskikäytävällä tms.
- apuvälineiden käsittely puutteellista, vaaratilanteita sattuu, esim. tasoerojen, ramppien ja korkeimpien kynnysten yli avustettaessa, ei osata käyttää oikein pyörätuolia, ei osata kuljettaa pyörätuoliasiakasta edes sisälle tai ulos yli kynnyksen tai pienen askelman, saati porrasvetoa. Kuljettajan kännykän ja kyydin välityslaitteiden käyttö ajaessa aiheuttaa vaaratilanteita
- epäammattimainen käyttäytyminen ja kohtaamisen ongelmat asiakaspalvelutilanteissa

Toivetaksin käyttöönotto poistaa yllä mainitut ongelmat. Pyydämme huomioimaan myös seuraavat toivetaksia puoltavat asiat, jotka ovat jo työryhmätyöskentelyssä nousseet esille.

Päiväautot eli invataksit/isot autot ajavat arkisin päiväaikaan klo 7-17 Hvan ennalta tilatut ja sovitut reittikuljetukset, esim. työpajat, päivätoiminta, laitossiirrot, kylvetykset, koulukuljetukset, vammaisten palveluasumisen asumisyksiköiden ryhmät/retket, parikyydit tms. Päiväauton kuljettajilla on työpäivän aikana nykyään pakollinen tunnin tauko keskipäivällä. Muita kyytejä ajetaan ma-pe klo 7-17 välillä

vain jos aikaa jää jo sovituilta reittikuljetuksilta. Päiväautot eivät aja iltaisin ja viikonloppuisin.

Toivetaksi ei estä kyydin yhdistelymahdollisuutta. Yhdistelyt menevät aina toivetaksin edelle, jos yhdistelyn tarvetta on. Yhdistelyä tapahtuu tietojen mukaan nykyisellään hyvin vähän, lukuun ottamatta jo tilausvaiheessa ilmoitettuja ryhmäkuljetuksia, kuten työpajat, päivätoiminta ja asumisyksiköiden ryhmäkuljetukset.

Väärinkäytösten mahdollisuuden riski on yhtä olematon toivetaksimallissa kuin tälläkin hetkellä, koska kaikki tilaukset ja kuljetukset hoidetaan aina välityskeskuksen kautta.

Toivetaksi-malli tulee käytössä olevaa edullisemmaksi, koska toivetaksiyrittäjille ei korvata kyydeistä luokseajoa.

Keskuksella on tiedossa ja sieltä on myös saatavilla jokaiseen kuljetukseen liittyvät tarkat tiedot, esim. kyytien kellonajat, ajettu reitti, kuljettajat, mahdolliset välipysähdykset ja reaaliaikainen seuranta jokaisesta kyydistä.

Kaikki ajettujen kyytien tiedot ajetaan laskutusohjelmaan asiakkaalta keskuksen antamien tietojen mukaan ja kaikki tiedot ovat eriteltynä erikseen ihan jokaisesta kyydistä.

Sopimuksissa lukee jo nyt, että harkintavaltansa mukaisesti välityskeskus voi järjestää tai jakaa kyydit asiakkaalle ohjeista poiketen, jos se on asiakkaan etu ja tarkoituksenmukaista.

Ja tilaajalla eli Satakunnan hyvinvointialueella on sopimuksen mukaan myös mahdollisuus päivittää välityspäivästä koko sopimiskauden ajan.

Tarvittaessa voitte mielellään pyytää asiassa lisätietoja tai selvennyksiä.